

De EU is een appartementsblok

Natiestaten moeten niet oplossen in federaal Europa

- dinsdag 20 november 2012
- 1/2

Verdere integratie van Europa hoeft niet noodzakelijk te betekenen dat de natiestaten niets meer te zeggen zullen hebben, meent Herbert Tombeur, directeur in de Afdeling Beleid van het Departement internationaal Vlaanderen. Een oprecht federaal systeem waarborgt twee niveaus van zelfbestuur: de nationale soevereiniteit en die van het geheel, de federatie.

De jongste tijd verschijnen er foute berichten over het federaliseren van Europa. Sommigen stellen een federaal Europa gelijk met de komst van een superstaat die de soevereiniteit van de lidstaten opsloort. Europese toppolitici voeden dit door te roepen dat Europa nog meer moet 'integreren'!

Dat betekent vermengen en oplossen. Het woord 'integratie' gebruiken en een federatie daarmee gelijkstellen, leidt al snel tot de gedachte dat de natiestaten in een federaal Europa gaan verdwijnen. Niets is minder waar.

Gelukkig zijn er kenners van federalisme. In een interview dat verscheen in de *Volkscrant* van 18 oktober laatstleden, zei Martin Schulz, Europees Parlementsvoorzitter: 'Wat we dringend nodig hebben is wat we in Duitsland een "Kompetenzordnung" noemen: een precieze afbakening van wat Brussel, de nationale staten en de regio's moeten doen. Ik ben ervoor dat de Europese regering zich toelegt op vier beleidsterreinen: internationale handel, de muntunie, migratie en milieu. Dat zijn de grootste vier uitdagingen van de 21ste eeuw. Verder moet Brussel macht teruggeven aan de hoofdsteden: zaken die duidelijk niet bestemd zijn voor het Europese niveau, die enkel zinloze regels en ergernis opwekken.'

Het huidige besturingssysteem van de Europese Unie is een intergouvernementeel systeem. Dat houdt in dat de lidstaten, vertegenwoordigd door nationale ministers, samenkomen, om besluiten te nemen die voor iedereen in de EU gelden. Een systeem dat vanuit nationale belangen een gemene deler zoekt en zo Europese regels oplegt.

Dit besturingssysteem werkte bij de start van de EU in 1950, maar nu niet meer. Dat bewijst de lange reeks 'toppen' en verdragen. Het systeem werkt zelfs contraproductief, omdat burgers aanvoelen dat het overbodig en zelfs

slecht is dat de nationale ministers besluiten nemen voor de ganse EU, voor iets wat volgens hen tenminste 'integrerend' zou zijn.

Stilaan is daartegen overal verzet gegroeid. Maar dat begrijpelijke verzet is doorgeslagen naar een verkeerde reactie bij de nationale ministers, namelijk samenkomen met een puur nationale agenda op zak. Dat werkt helemaal niet als men zich een gemeenschappelijk doel stelt.

Een federaal besturingssysteem daarentegen heeft geen last van nationale agenda's. Waarom niet? Omdat er in een federaal systeem twee niveaus van zelfbestuur of soevereiniteit zijn gewaarborgd, want daaraan iets veranderen eist unanimititeit van de leden van dat systeem. Elke nationale soevereiniteit en die van het geheel, de federatie, bestaan gegarandeerd naast elkaar. Dit kan ook in de EU. Laat mij een voorbeeld geven van een federale organisatievorm in de privésector.

Vegetarisch eten en watertoevoer

In België en elders kent men voor eigenaars van een appartement de Vereniging van Mede-Eigenaars (VME). In de eigen woning is iedereen soeverein: de ruimte inrichten, ze zuss of zo gebruiken, vegetarisch eten of niet, enzovoort. Maar de zorg voor het dak van het appartementsgebouw, het onderhoud van de liften, de watertoevoer en het schoonmaken van de hall zijn gemeenschappelijke belangen. Daarvoor zorgt een door alle mede-eigenaars gekozen bestuur, dat beslist over het behartigen van die gezamenlijke belangen, in ruil voor het aanrekenen van servicekosten.

Over eventuele wijzigingen in het bevoegdhedenpakket van dat bestuur beslissen alle eigenaars samen. Gescheiden van je eigen beslissingen als eigenaar, want het bestuur van de VME moeit zich niet met wat je in je eigen appartement doet. In essentie is dit een federale bestuursvorm. Met het betalen van de servicekosten raak je niets kwijt, je krijgt er alleen wat bij, namelijk de zekerheid dat het dak niet lekt of instort, dat de liften werken, dat er water is, enzovoort.

Wat met de integratie? Integratie speelt dus in het voorbeeld alleen op het niveau van het VME-bestuur, dat bepaalde beslissingen neemt in ieders belang. Integratie vindt dus niet plaats op het niveau van de mede-eigenaars of, in de EU, van de lidstaten. Indien de VME zou opereren, zoals de EU nu – integratie afdwingen op het niveau van de mede-eigenaars – dan zou de VME voor alle eigenaars en bewoners samen één commune voorschrijven. Dat is een integratie die de meesten onder ons niet willen.

Het intergouvernementele systeem van de EU doet er alles in het honderd lopen, wat voor iedereen van ons schadelijk is. Het schrijft 'top down' voor – om bij het voorbeeld te blijven – dat iedereen wekelijks moet douchen en geen krant mag lezen op maandag. De EU moet zich daarvan bevrijden en een federaal systeem omarmen.